Lausunto eduskunnan valiokunnille / KULTA ry
Asia: HE 118/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

KULTA ry: Kulttuuri- ja taidealan toimintaedellytykset palautettava välittömästi

Tiivistelmä lausunnosta: Lainsäätäjän tahto toteutuisi varmemmin, jos 58d§ poistettaisiin kokonaan.

Hallituksen esityksen vaikutuksia vaikea taata ja tulkita

Tällä hallituksen esityksellä lähikontaktin määritelmä poistetaan laista. Se on kannatettavaa ja tärkeää. Kahden metrin turvavälistä luopuminen kulttuuri- ja taidealalla on ollut laaja tavoite, sillä se on rajoittanut lipunmyyntiä kohtalokkaan paljon ja johtanut arkijärjen vastaisiin käytäntöihin.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, esitys vahvistaa osallisuutta ja on myös lapsimyönteinen. Kulttuuriosallistuminen on ihmiselle tärkeää kulttuuristen oikeuksien toteutumisen kannalta ja samalla luo positiivisia vaikutuksia ihmiselle ja yhteiskuntaan: terveyttä ja hyvinvointia ihmiselle, elinvoimaa ja työllisyyttä aluetalouteen.

Pyydämme vielä valiokuntaa harkitsemaan koko 58d -pykälän poistamista. Nythän esityksessä lähikontaktin määrittely siirretään laista paikallisille viranomaisille. Viranomainen voi sen määritellä myös toisin kuin lainsäätäjä ja päättäjä on parhaassa tahdossaan tarkoittanut. Vaarana esityksessä siis on, että päättäjät ja ala luulevat, että tällä lakimuutoksella ala avataan ja päästään eroon 2 metristä, mutta käykin päinvastoin. Mikäli pykälää tarvitaan jatkossa koronapassia varten, asia toki muuttuu monimutkaisemmaksi.

Eduskunnan olisi syytä omalla lainsäädännön asiantuntemuksellaan varmistaa, että jatkossa lainsäätäjän tahto toteutuu: kulttuuri- ja taidealaan ei kohdisteta rajoituksia, jotka ei ole välttämättömiä ja oikeasuhtaisia pandemian torjunnan kannalta. Lisäksi olisi tärkeää jatkossa varmistaa yhdenvertainen elinkeinonvapaus yleisötilaisuuksien ja muiden ihmisiä yhteen kokoavien toimintojen kanssa ja mikäli elinkeinonvapautta rajoitetaan, taata lailla toimijoille asianmukainen korvaus.

Välttämättömyyden kriteeri koronatoimissa olennainen

Lain soveltamisedellytyksiä arvioitaessa haaste on se, että lakia piti soveltaa jo tätä ennen vain, kun se on välttämätöntä, mutta kulttuurialan näkökulmasta tämä vaikuttaa olleen paikoin sivuutettu kirjaus: rajoituksia on tehty arkijärjellä arvioiden ”varmuuden vuoksi”.

Hallitus esittää ilmaantuvuuskriteerin poistamista pykälästä. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä, on vaikea ennustaa – ottaen huomioon, että juuri ennustamattomuus on ollut alan näkökulmasta suuri haaste ja lain tulkinnat moneen kertaan yllättäneet myös poliitikot niin kunnissa kuin valtiollakin. On nimittäin niin, että ilmaantuvuuslukukriteeri on ollut aikaisemmin myös peruste olla soveltamatta 58d -pykälää. Nyt voidaan tulkita, että tämän kriteerin poistaminen helpottaa pykälän soveltamista, siis madaltaa kynnystä kiristää rajoituksia.

Hallituksen esityksessä ilmaantuvuuskriteerin tilalle on luotu käsite ”laaja leviäminen”, jota on vaikea selkeästi hahmottaa. Millaista asiantuntijaharkintaa se tuo tullessaan, emme voi tietää.

Pykälästä on myös haastava hahmottaa, mitä se tarkoittaa jäljitystoiminnan kytkemisen kulttuuritilojen avaamisen kannalta. Samaan aikaan kuitenkin keskustellaan jäljitystoiminnan lakkauttamista tarpeettomana. Mitä siis tarkoittaa käytännössä lakiin kirjattu jäljityksen kriteeri?

Hallituksen esityksestä on myös haastava hahmottaa, miten se luetaan yhteen THL:n 6.9. julkaiseman kokoontumisten ja tapahtumien riskiarviotaulukon kanssa, jossa tervetulleesti arvioidaan yleisötilaisuuksien lisäksi myös joukkoliikennettä ja ravitsemusliikkeitä pandemian torjunnan näkökulmasta rinnan, samassa taulukossa.

Kiitämme sitä, että hallituksen esityksessä tavoitellaan päätösten oikeasuhtaista kohdentumista. Tämän tavoitteen toteutumisen haastetta lisää se, että tartuntatautilain rajoitukset koskevat kuitenkin vain yleisötilaisuuksia, ei kaikkea missä ihmiset kokoontuvat. Tämä on se epäsuhta ja epäoikeudenmukaisuus, josta #mittaontäysi -mielenosoitus kumpusi. Siellä moni edustajista kävi mielenosoituksen tavoitteita ja henkeä tukemassa. Kiitämme kansanedustajia tuesta.

Helsingissä 6.9.2021

Rosa Meriläinen
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry